

LTA-Overleg van 9 februari 2026

Aan: Presidium
Van: SGR
Datum: 12 januari 2026

Onderwerp: Werkvorm Peilen en Toetsen

Inleiding

Tijdens de LTA-vergadering van 13 oktober is de wens uitgesproken om de werkvorm Peilen en Toetsen tegen het licht te houden. De Statengriffie heeft binnen en buiten de organisatie onderzocht hoe de provincie Flevoland en andere overheden een dergelijk instrument inzetten en wat daarbij volgens deelnemers de verbeterpunten zijn. Daarbij staat steeds de vraag centraal hoe Provinciale Staten optimaal in positie zijn bij de inzet van de werkvorm Peilen en Toetsen.

Het Presidium heeft op 12 januari 2026 kennis genomen van een eerdere versie van dit memo en de aanbevelingen overgenomen. Daaruit is het bijgevoegde conceptformat voor een memo Peilen en Toetsen opgemaakt dat op 21 januari 2026 is besproken door het Presidium. Dit memo en het format worden nu voorgelegd ter bespreking aan het LTA-overleg.

Huidige werkwijze

Peilen en Toetsen wordt momenteel op twee duidelijke manieren gebruikt. In het meest voorkomende geval wordt, door het college, een plan of ontwerp voorgelegd aan de Statencommissie waarbij er, al dan niet aan de hand van vooraf kenbaar gemaakte vragen, input geleverd kan worden door de commissieleden. Het college neemt vervolgens na weging van deze input een besluit. Het onderwerp komt dan niet terug in de Staten voor besluitvorming. In sommige gevallen komt een onderwerp voor Peilen en Toetsen naar de Statencommissie en komt het later, na verwerking van de input, nog in een definitieve versie naar Provinciale Staten voor een volledige BOB (Beeldvorming-Oordeelsvorming-Besluitvorming).

Binnen die eerste manier bestaat echter ook een verscheidenheid aan wijzen waarop de werkvorm verder wordt ingevuld. Soms zijn er vragen vooraf, maar soms ook niet. In het ene geval volgt een uitgebreide terugkoppeling per ingebracht punt, in andere gevallen alleen op hoofdlijnen. Deze inconsequentie in de werkwijze zorgt voor onduidelijkheid met verwarring en soms irritatie tot gevolg.

Benchmark

Voor deze benchmark zijn er binnen de organisatie gesprekken gevoerd met Staten- en burgerleden, en collegeleden. Daarnaast zijn er voor elk onderwerp dat het afgelopen jaar voor Peilen en Toetsen in de commissie is geweest, betrokken ambtenaren benaderd. Ook zijn er gesprekken gevoerd met medewerkers van de griffie van de Tweede Kamer en diverse raads- en Statengriffies.

Uitkomsten en aanbevelingen

Gesprekken binnen Flevoland

De voornaamste conclusie uit de interne gesprekken is dat het niet altijd duidelijk is voor de deelnemers wat een sessie Peilen en Toetsen op moet leveren. Het ontbreken van een duidelijke richtlijn voor informatie vooraf en de terugkoppeling richting Provinciale Staten nadien liggen

hieraan ten grondslag. Ook het vage onderscheid tussen beeldvorming en oordeelsvorming dat nu ontstaat is een factor. Tot slot leidt de behandeling in een beeldvormende vergadering bij bepaalde onderwerpen tot vervaging van het onderscheid tussen beeldvormende en politieke vragen.

Externe gesprekken¹

De provincies en gemeenten waarmee gesproken is, kennen een werkvorm waarbij het college een onderwerp voorlegt voor input, zonder dat hier direct besluitvorming over plaatsvindt. In een aantal gevallen komt een onderwerp nog wel terug voor besluitvorming. De naam Peilen en Toetsen vroeg in de meeste gevallen om uitleg. Een consulterend voorstel is de meest gangbare vorm, al spelen hier dezelfde knelpunten als bij Peilen en Toetsen.

Scheiding beeldvorming en Peilen en Toetsen

Alle geïnterviewden vonden dat een behandeling in twee commissies zorgt dat beeld- en oordeelsvorming gescheiden blijven. Het onderdeel Peilen en Toetsen, waarbij om een oordeel of richting wordt gevraagd, hoort thuis in de oordeelsvormende vergadering. Dit zorgt dat het politieke gesprek nadrukkelijk gevoerd kan worden met de portefeuillehouder en beschermt daarmee ook de ambtelijke collega's tegen politieke vragen wanneer zij alleen aan tafel zitten.

Vorbereiding en terugkoppeling

Uit de externe gesprekken blijkt dat een succesvolle behandeling van het onderwerp valt of staat met een goede voorbereiding en het managen van verwachtingen van de deelnemers aan de vergadering. Een begeleidende memo waarin duidelijk omschreven staat waarom een onderwerp op de agenda staat, wat het Peilen en Toetsen op moet leveren en wat er met die opbrengst gedaan zal worden. De duidelijkheid die alle deelnemers hiermee krijgen is ook bij de terugkoppeling van belang. Deze kan op verschillende manieren worden gegeven, bijvoorbeeld via een mededeling, een nota van beantwoording of al in de vergadering door toezeggingen te doen.

Moties indienen naar aanleiding van Peilen en Toetsen

In de Tweede Kamer bestaat de mogelijkheid om bij een onderwerp dat alleen in de commissie behandeld wordt, en dus niet in het plenaire debat komt, moties in te dienen via een 2-minutendebat. Op het idee om iets dergelijks mogelijk te maken op lokaal niveau werd in de externe gesprekken positief gereageerd, te meer omdat er dan een Statenbesluit ligt en het standpunt van de commissie niet langer gedestilleerd hoeft te worden uit de bijdragen van de commissieleden. De Provinciale Staten van Gelderland hebben inmiddels een jaar ervaring met een vergelijkbare werkvorm. Net als in Gelderland, zou het debat over dergelijke voorstellen dan al grotendeels in de commissie plaats moeten vinden om niet te veel beslag te leggen op de agenda van Provinciale Staten. Dit vraagt een goede voorbereiding en discipline van alle deelnemers. Hieronder zijn als bijlage de artikelen uit de Reglementen van Orde en een link naar een voorbeeldfragment uit Gelderland opgenomen.

Deze mogelijkheid is gezien de impact niet opgenomen als aanbeveling, maar als overweging. Voor de invoer is van een dergelijk instrument is een wijziging van het Reglement van Orde noodzakelijk. In aanloop naar een dergelijke wijziging kunnen de Staten besluiten hiermee te willen experimenteren.

Aanbevelingen voor het verbeteren van de werkvorm Peilen & Toetsen

De gevoerde gesprekken binnen en buiten de provincie leiden tot de volgende aanbevelingen:

- Maak behandeling in een beeldvormende én oordeelsvormende ronde de standaard. Zorg dat een onderwerp dat voor Peilen & Toetsen wordt aangeboden eerst in een beeldvormende ronde informatief wordt besproken. Agendeer het onderdeel Peilen & Toetsen vervolgens in een oordeelsvormende vergadering waarin de input van de Staten kan worden opgehaald en het onderlinge debat kan worden gevoerd;
- Maak waar mogelijk gebruik van verschillende scenario's waaruit gekozen kan worden, of geef de overwegingen weer waarom mogelijke alternatieven zijn afgevallen.
- Maak de te beantwoorden vragen vooraf duidelijk;
- Maak afspraken over de wijze en diepgang van terugkoppeling;

---

¹ Er zijn gesprekken gevoerd met medewerkers van de griffies van de Tweede Kamer, de gemeenten Almere, Dronten en Noordoostpolder, en de provincies Zuid-Holland en Gelderland.

- Overweeg daarnaast een (experiment met een) mogelijkheid te bieden om moties in te dienen in de eerstvolgende Statenvergadering naar aanleiding van Peilen en Toetsen, naar analogie van het 2-minutendebat in de Tweede Kamer en de “motie naar aanleiding van oordeelsvorming” in de Provinciale Staten van Gelderland.

Voorgesteld besluit

- De aanbevelingen zoals geformuleerd in het memo over te nemen.
- Het format memo Peilen en Toetsen vast te stellen.
- De Provinciesecretaris en de Griffier te verzoeken invulling te geven aan de verdere implementatie van en communicatie met betrekking tot dit format.

Bijlage 1:

Reglement van Orde Tweede Kamer der Staten-Generaal
Artikel 7.31

Artikel uit RvO Tweede Kamer

1. De Kamer beraadslaagt slechts over een verslag van een commissiedebat of schriftelijk overleg, indien een lid dat heeft deelgenomen aan het debat of overleg een motie over het daarin besproken onderwerp wenst in te dienen. Bij een commissiedebat kan een lid dit slechts aankondigen na de eerste beantwoording door de minister in het debat.
2. Er kan slechts aan de beraadslaging worden deelgenomen door leden van de fracties of groepen die aan het commissiedebat of schriftelijk overleg hebben deelgenomen, tenzij de Kamer anders besluit.
3. In afwijking van artikel 8.12, eerste lid, voert ieder lid slechts eenmaal het woord.
4. In afwijking van artikel 8.13, eerste lid, bedraagt de maximumspreektijd per fractie twee minuten en per groep anderhalve minuut, met inbegrip van de benodigde tijd voor de indiening van moties.

Reglement van Orde Provinciale Staten van Gelderland
Artikel 33a. Moties naar aanleiding van oordeelsvorming

1. Ieder lid van Provinciale Staten kan in de vergadering een motie indienen om een Statenuitspraak te vragen naar aanleiding van de behandeling van een onderwerp in een oordeelsvormende vergadering.
2. Het lid kondigt de motie uiterlijk maandag 12.00 uur voorafgaand aan de vergadering bij de voorzitter aan en verstrekt daarbij de tekst van de motie.
3. De voorzitter bepaalt de volgorde waarin aangemelde moties aan de orde worden gesteld.
4. Artikel 33, tweede, derde, en vijfde lid zijn van overeenkomstige toepassing.
5. De motie wordt op de volgende wijze behandeld:
  - a. De indiener van de motie krijgt maximaal twee minuten het woord om de motie toe te lichten en het belang van de voorgelegde Statenuitspraak te beargumenteren.
  - b. Gedeputeerde Staten geven in maximaal drie minuten een advies over de motie.
  - c. De indiener van de motie krijgt vervolgens maximaal één minuut het woord om te reageren op het advies van Gedeputeerde Staten.
  - d. De overige leden krijgen maximaal één minuut het woord om te reageren op de motie en het advies van Gedeputeerde Staten.
  - e. Gedeputeerde Staten geven in maximaal één minuut aan of zij hun advies over de motie handhaven.
  - f. De indiener van de motie krijgt maximaal één minuut het woord voor een slotpleidooi, waarna stemming over de motie volgt.

[Voorbeeld ter illustratie](#). Vanaf agendapunt 22.